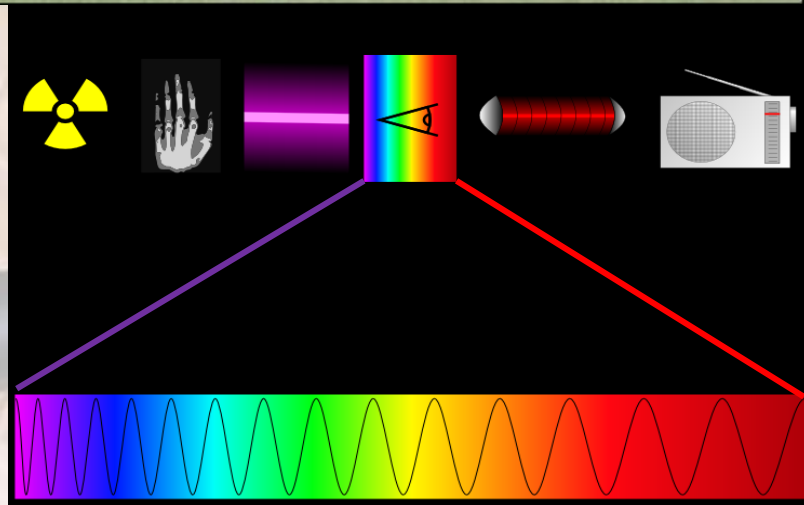

Teleskopy?

Tomasz Mrozek
Instytut Astronomiczny
Uniwersytet Wrocławski

Co robi „zwykły” teleskop?

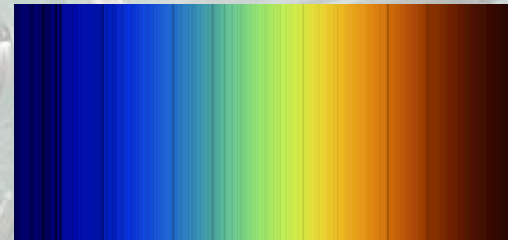

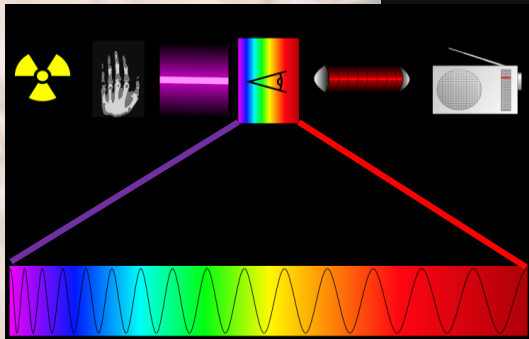
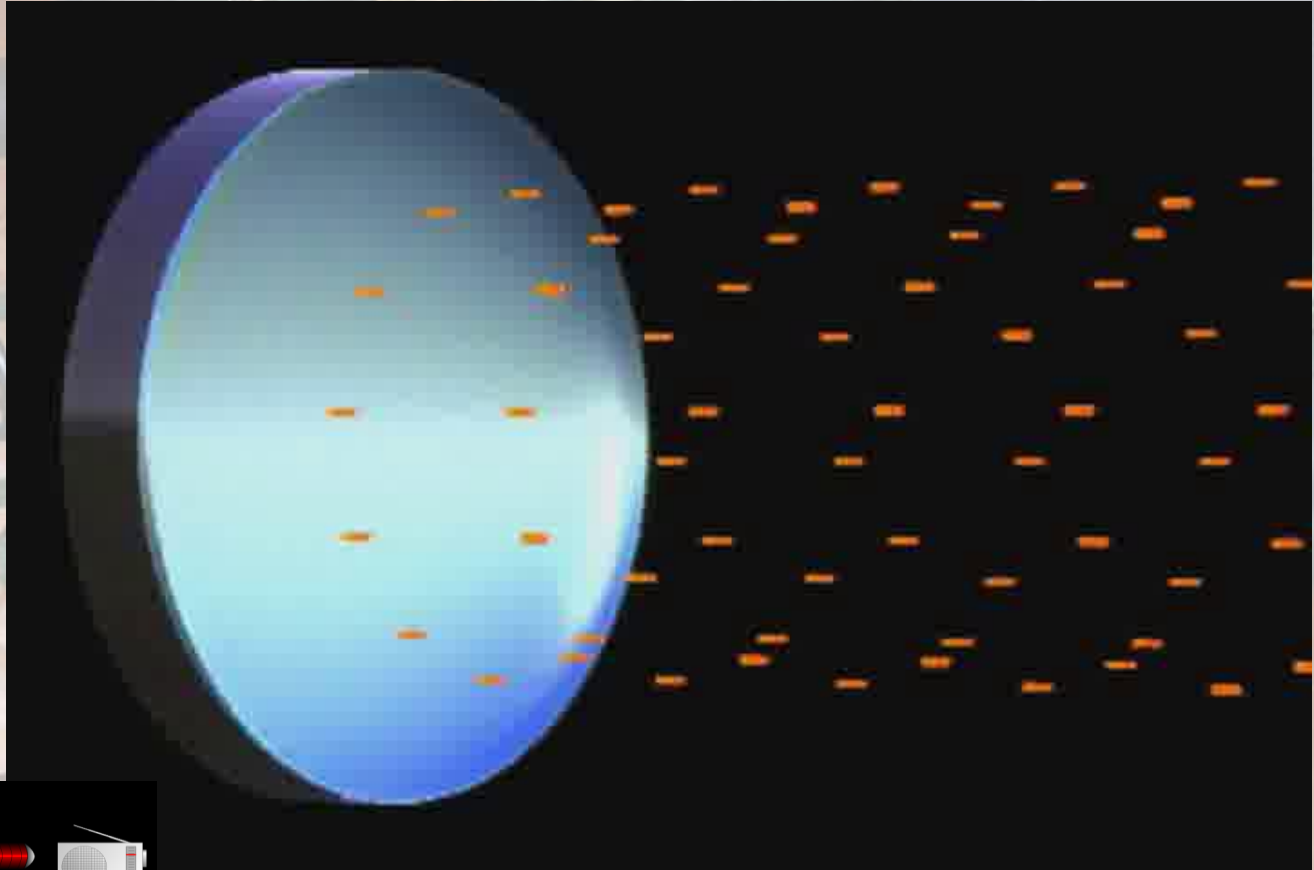
Niewidzialne po raz pierwszy

sir William Herschel ok. 1800

Kiedy energia kwantu rośnie...

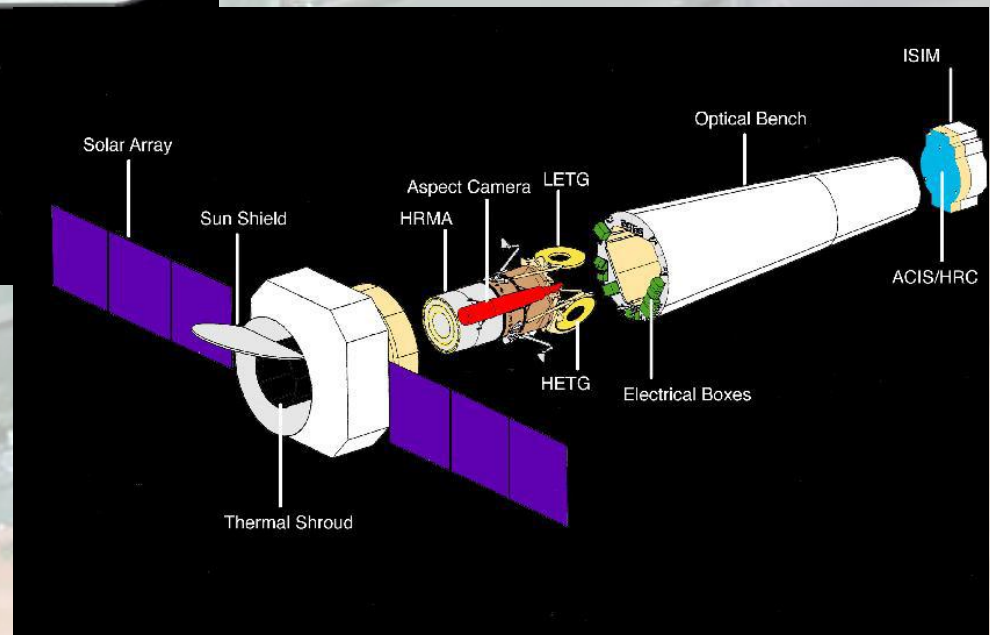
CHANDRA

Subrahmanyan Chandrasekhar

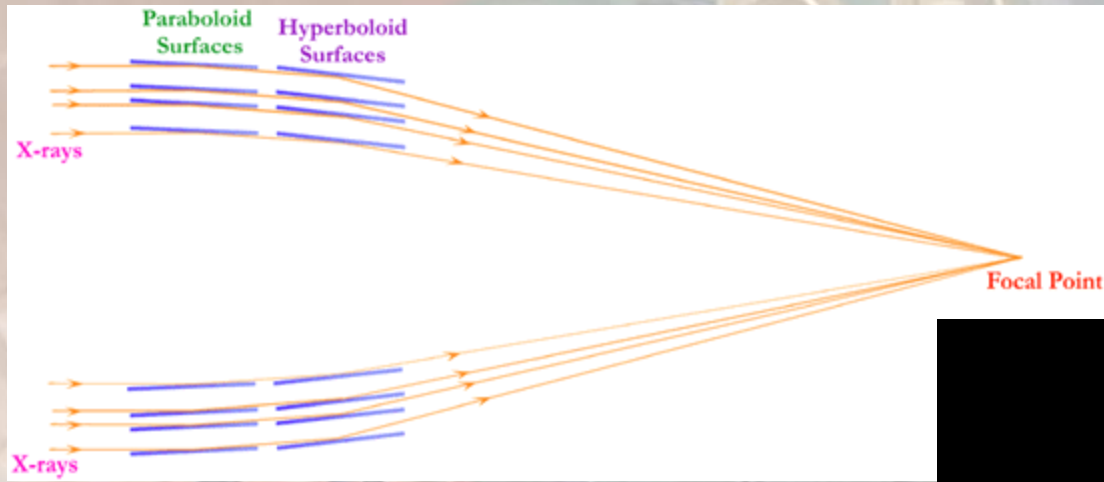
<http://xrtpub.harvard.edu>

23 lipca 1999

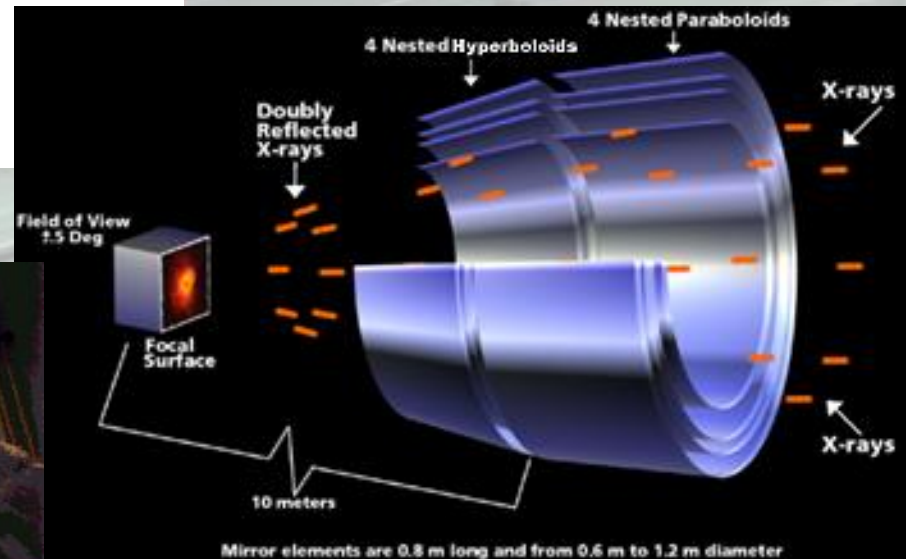
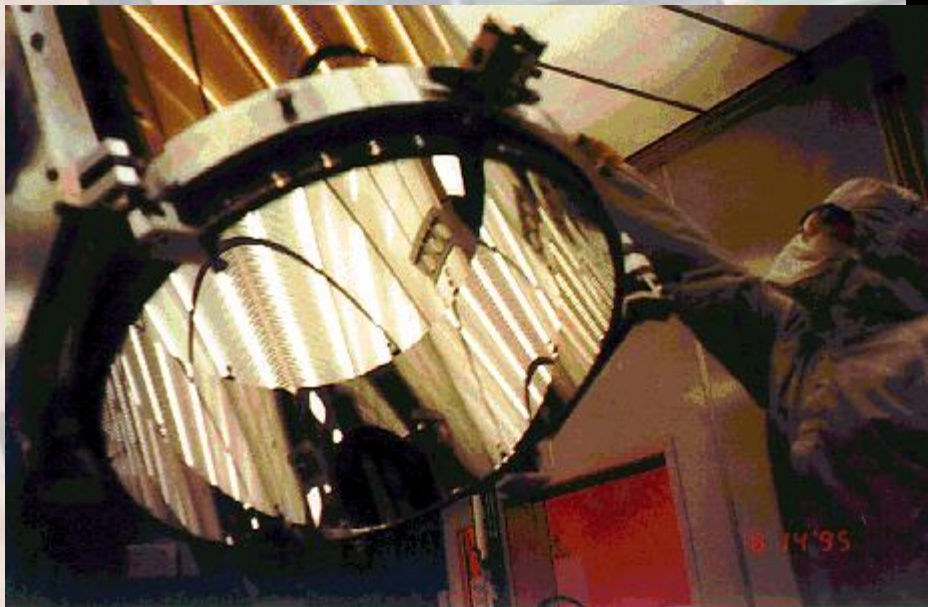

CHANDRA – układ optyczny

<http://xrtpub.harvard.edu>

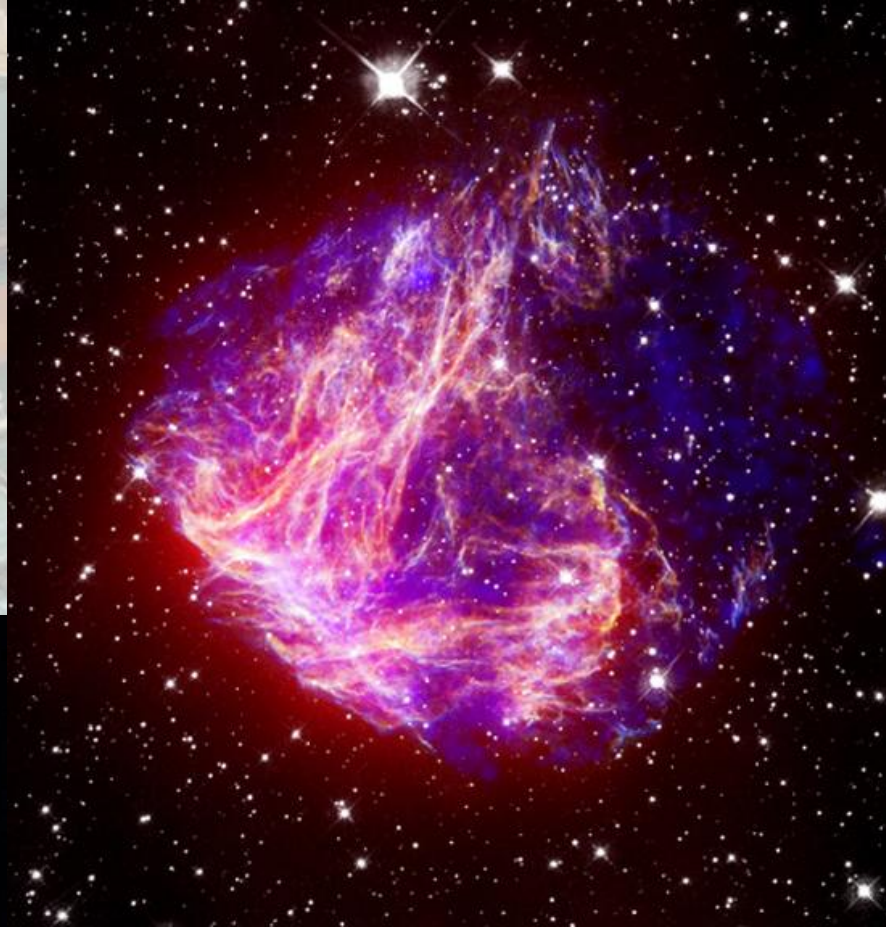
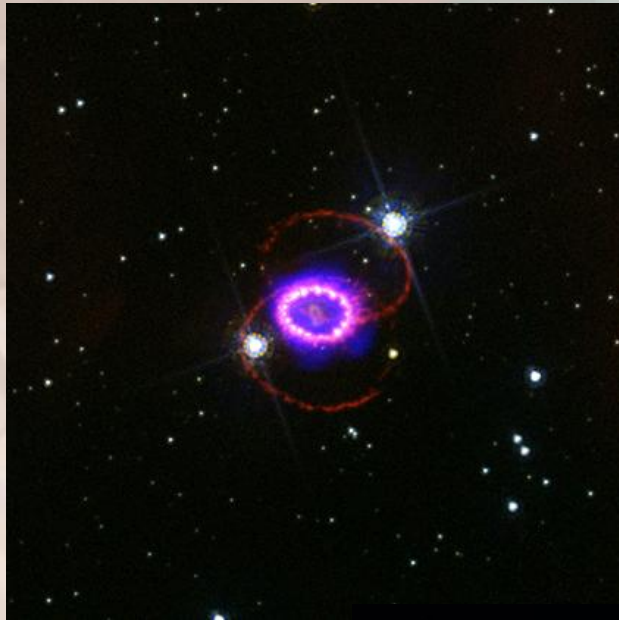

CHANDRA – kwazary, AGN

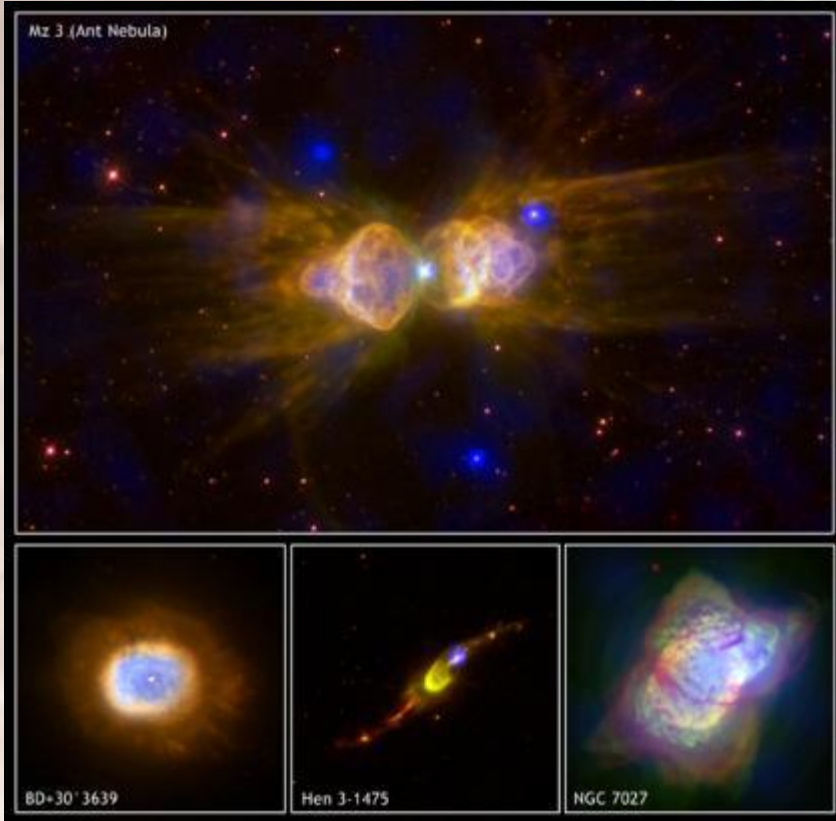

CHANDRA – pozostałości po supernowych

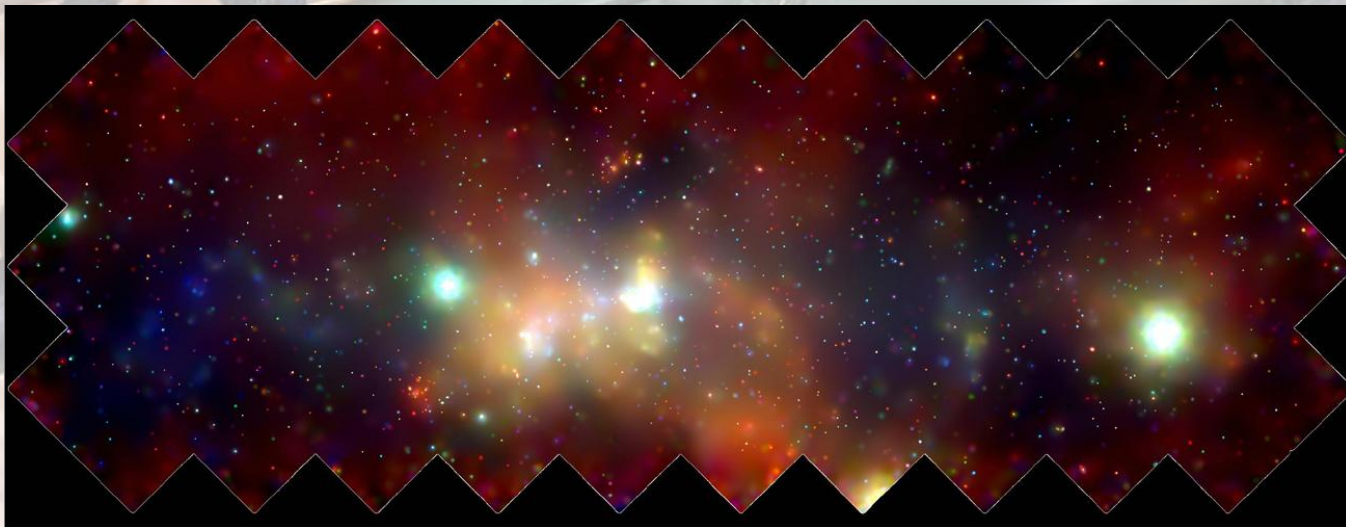

CHANDRA – mgławice planetarne

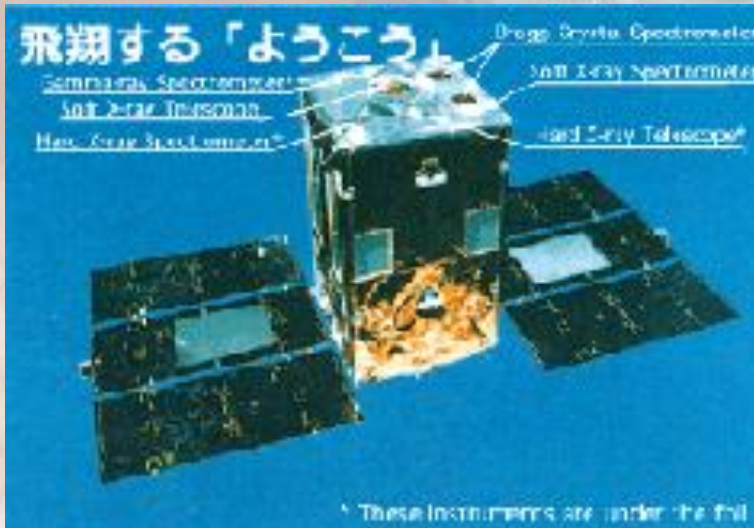
CHANDRA – centrum Galaktyki

YOHKOH

31 sierpnia 1991 – 14 grudnia 2001

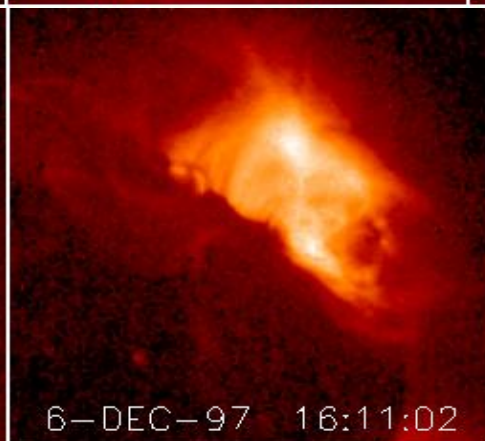
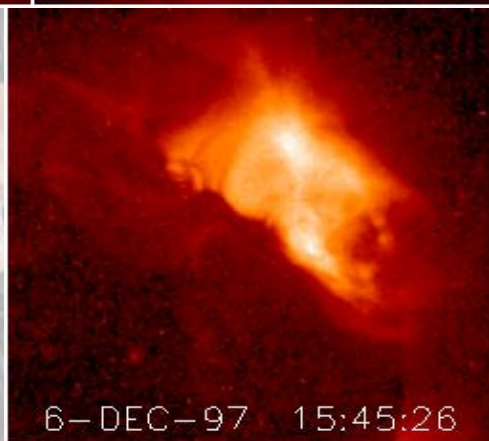
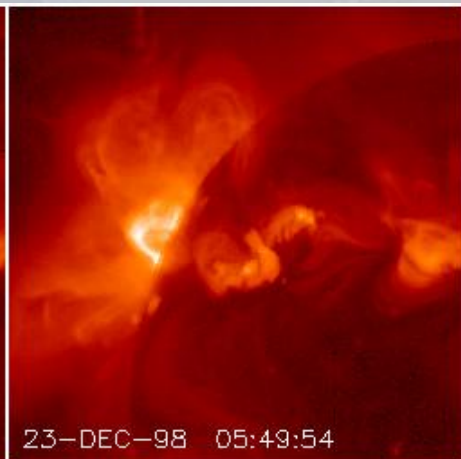
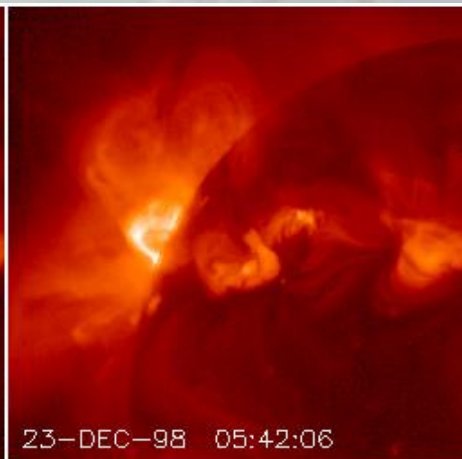
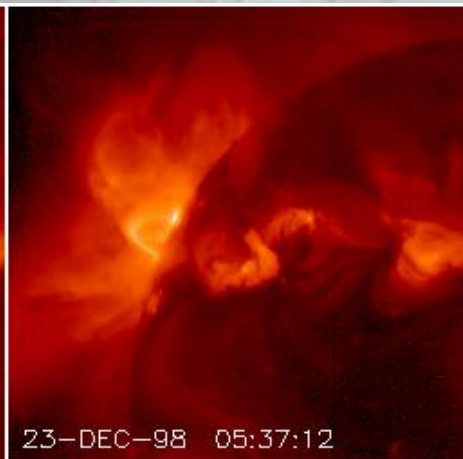
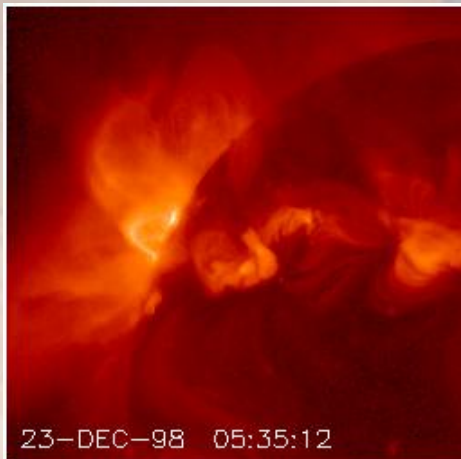
Soft X-ray Telescope (SXT)

– optyka ukośnego padania

Hard X-ray Telescope (HXT)

– obrazowanie fourierowskie

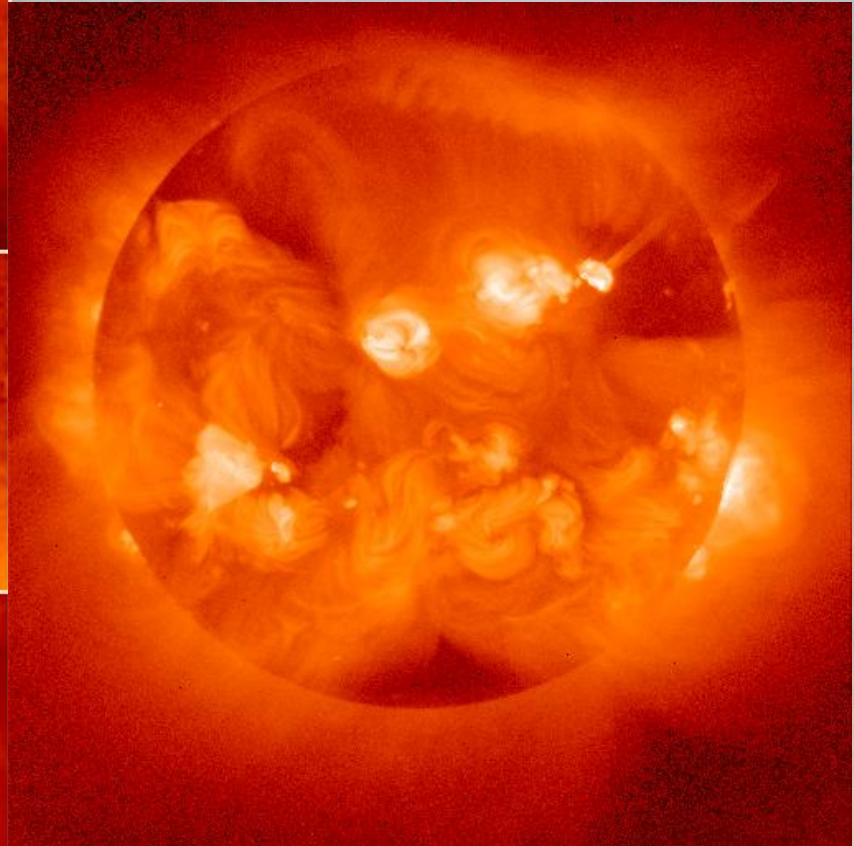
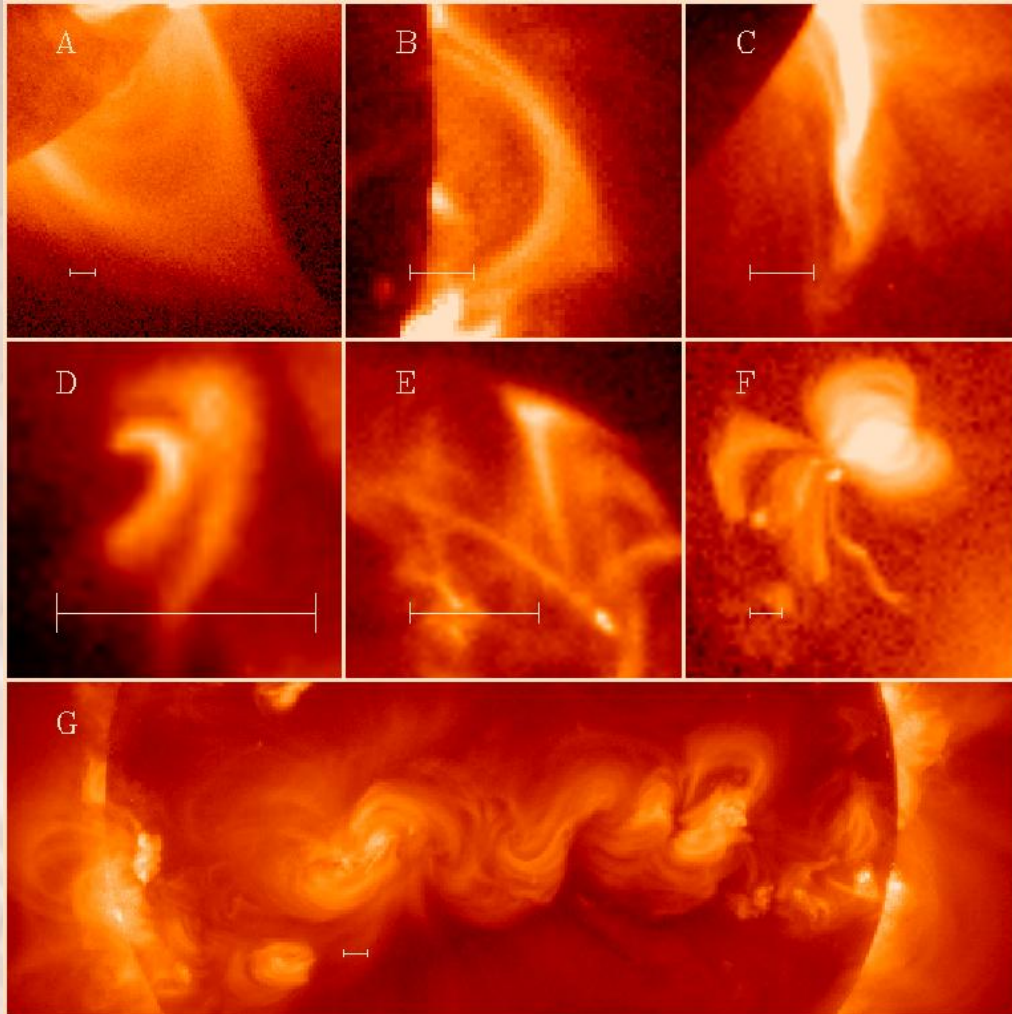
YOHKOH – SXT

<http://solar.physics.montana.edu/sxt/>

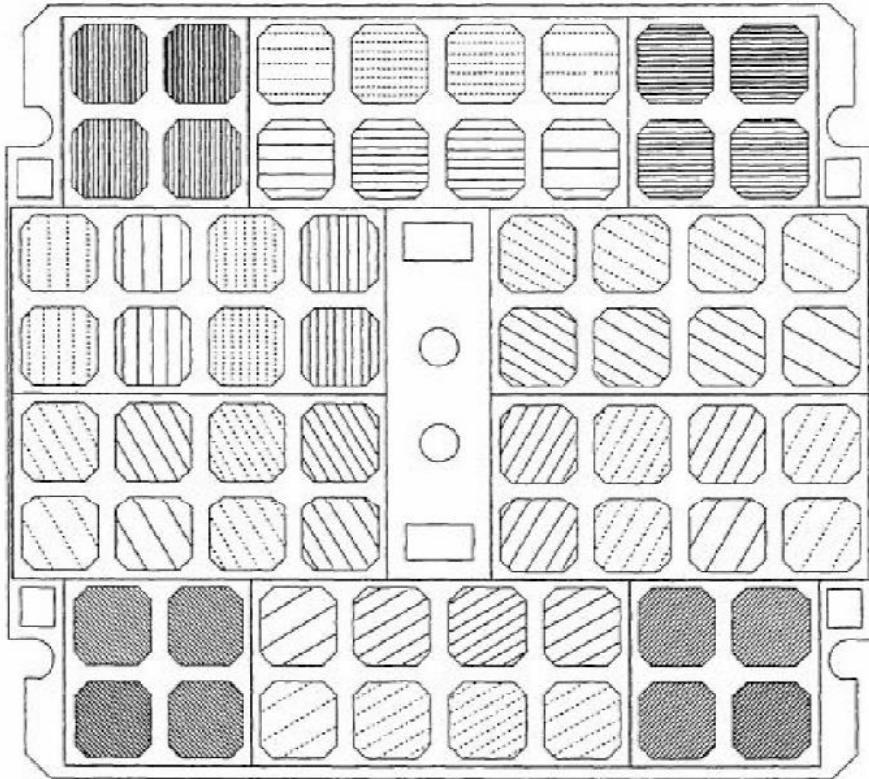

YOHKOH – SXT

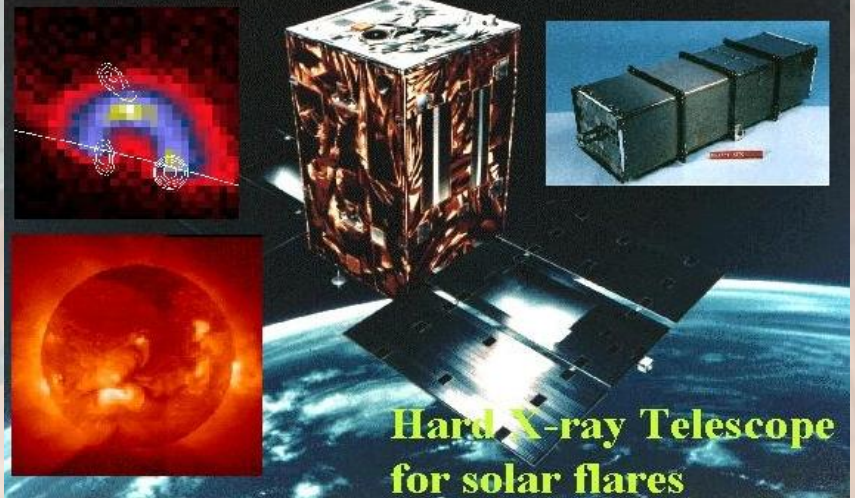

YOHKOH – HXT

The Yohkoh HXT

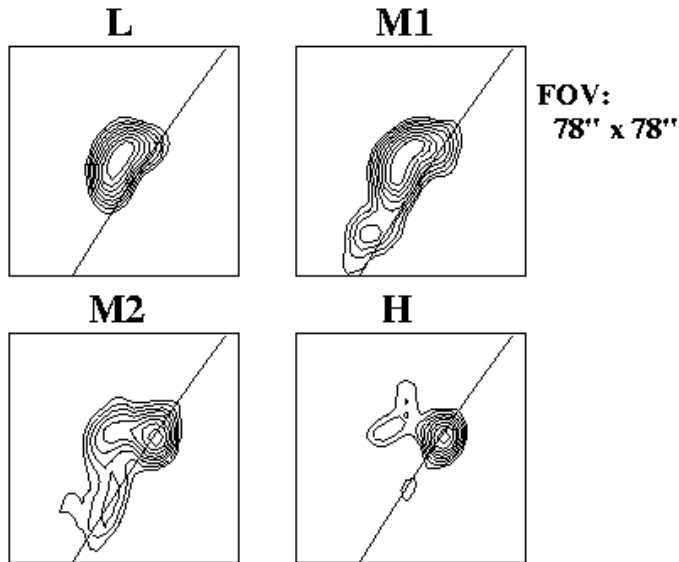
**Hard X-ray Telescope
for solar flares**

<http://gedas22.stelab.nagoya-u.ac.jp/HXT/>

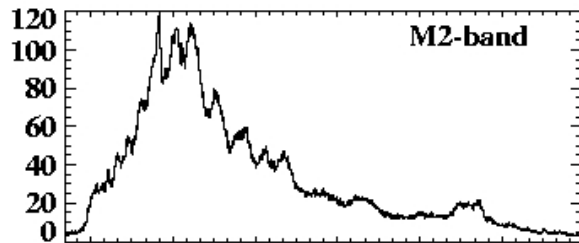

YOHKOH - HXT

HXR Images of the 18-Aug-98 Flare

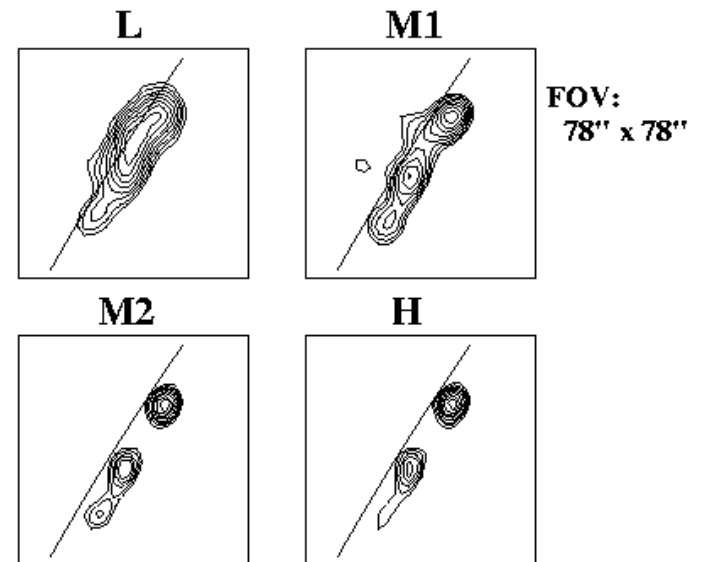

08:19:33.4 - 08:19:57.4 UT

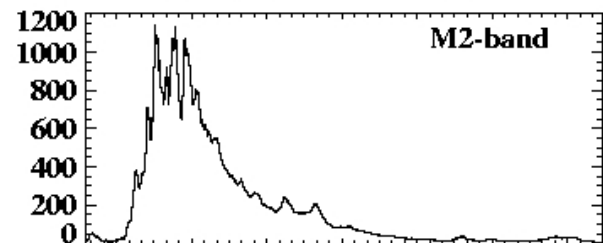

08:18 08:20 08:22 08:24 08:26 08:28
Start Time (18-Aug-98 08:17:21)

HXR Images of the 18-Aug-98 Flare

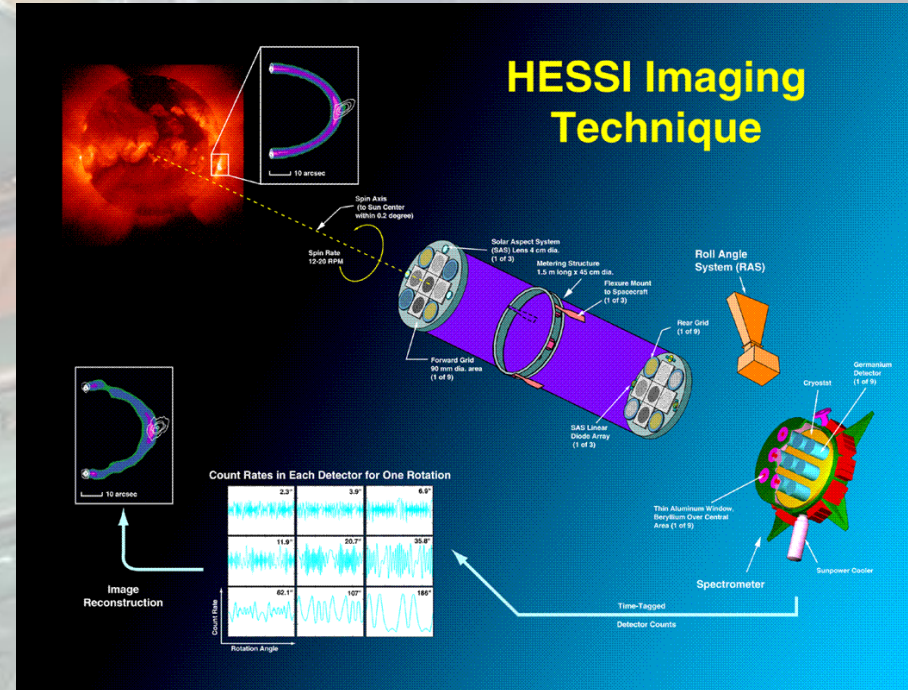
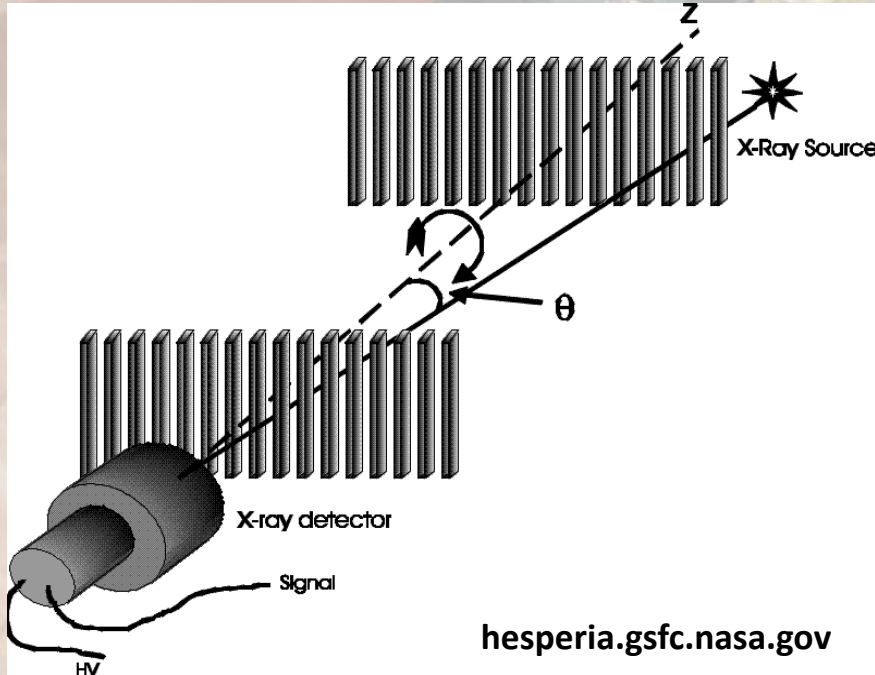

22:15:33.8 - 22:15:34.8 UT

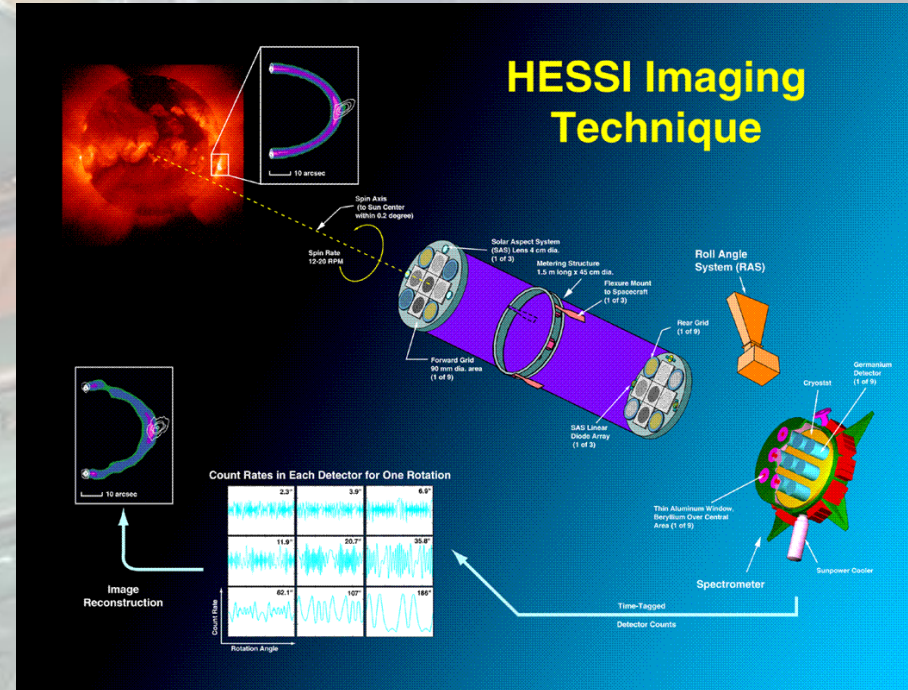
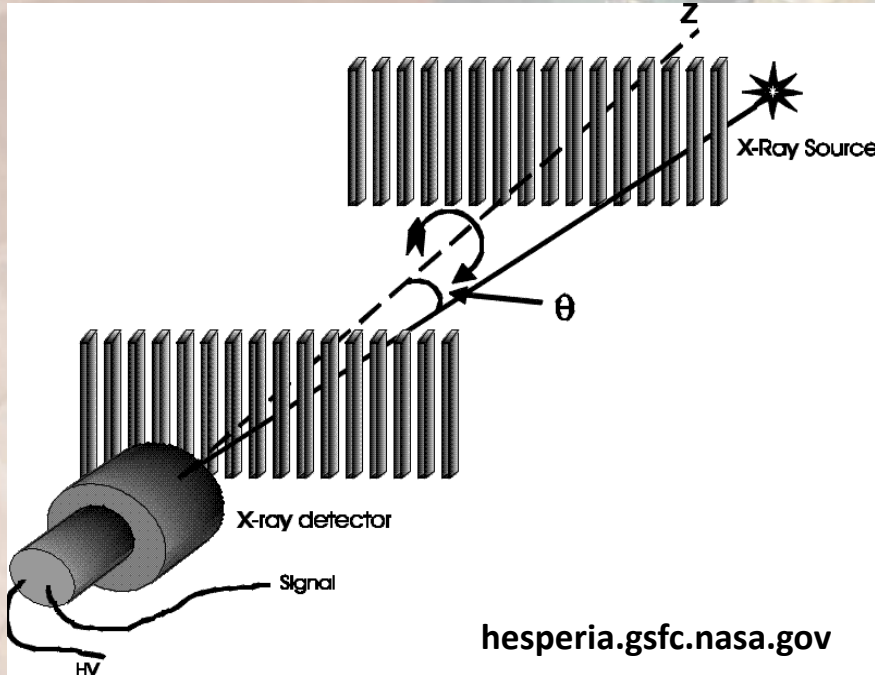
22:14 22:16 22:18 22:20 22:22 22:24 22:26
Start Time (18-Aug-98 22:13:09)

RHESSI

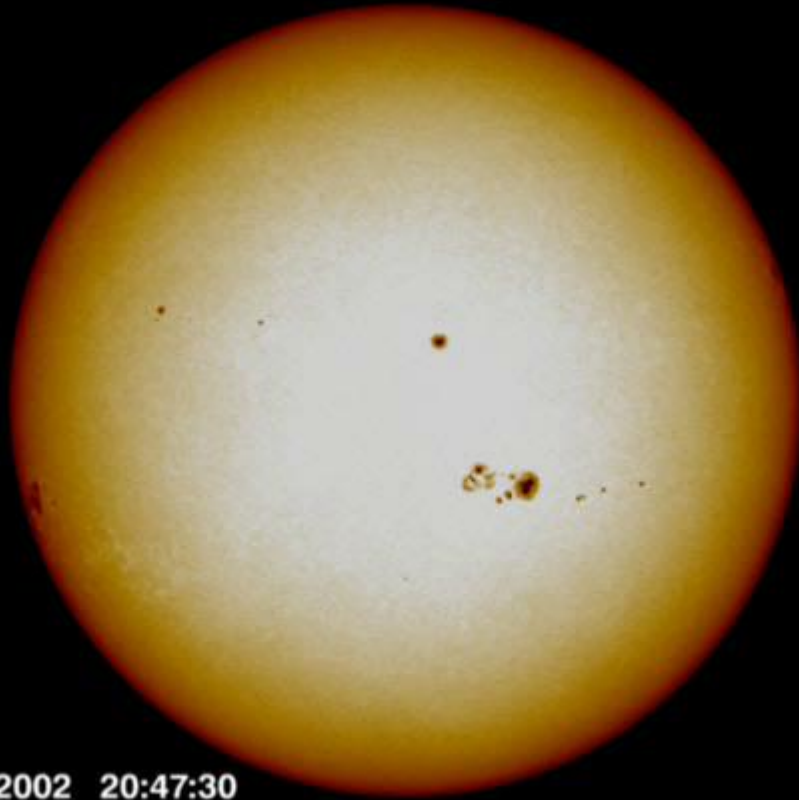

RHESSI

RHESSI

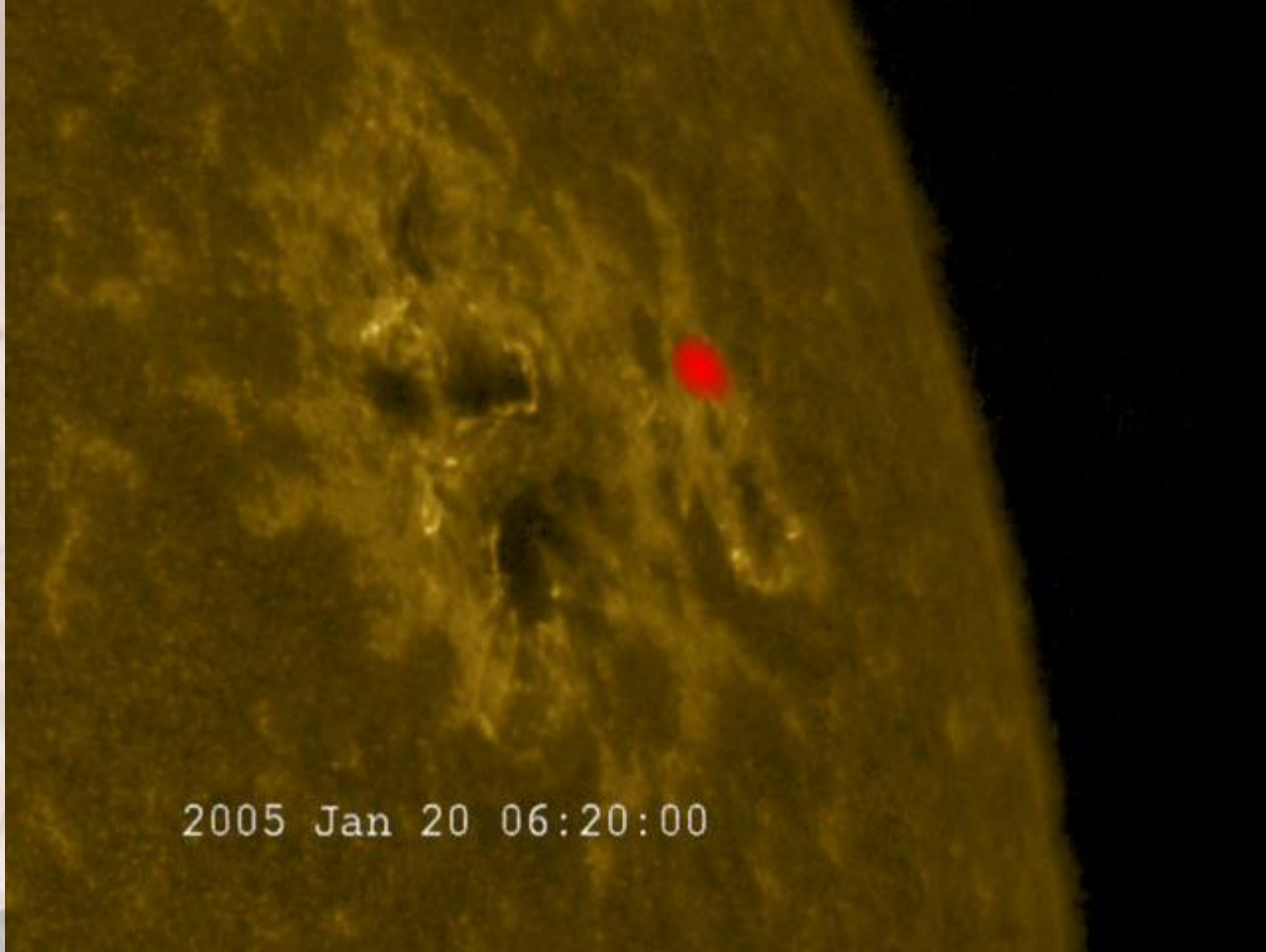

Jul 22 2002 20:47:30

cse.ssl.berkeley.edu

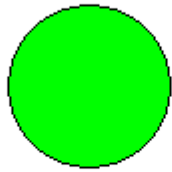

RHESSI

Neutrino

Rozpad beta

NEUTRON

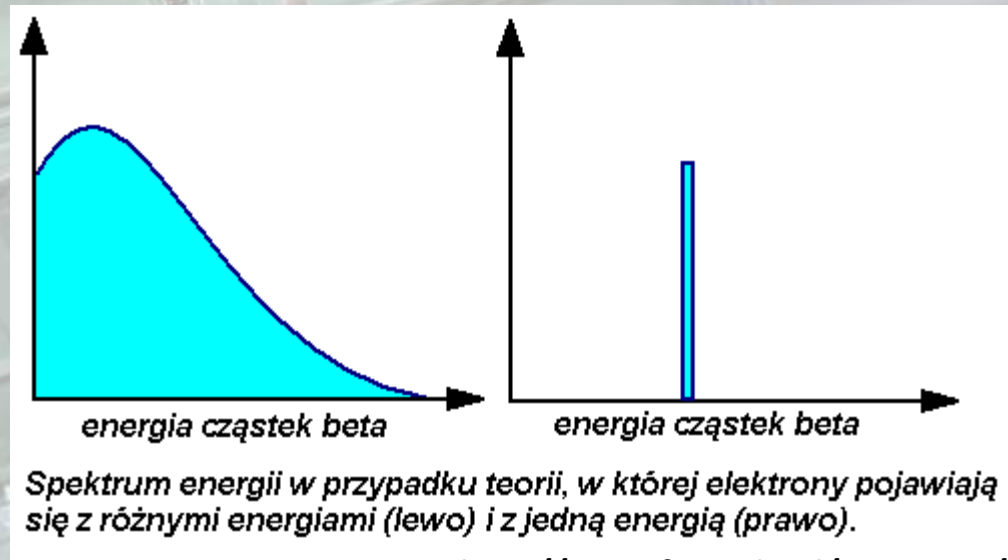
<http://www.fuw.edu.pl/~neutrina/>

Fred Reines i Clyde Cowan (1955)

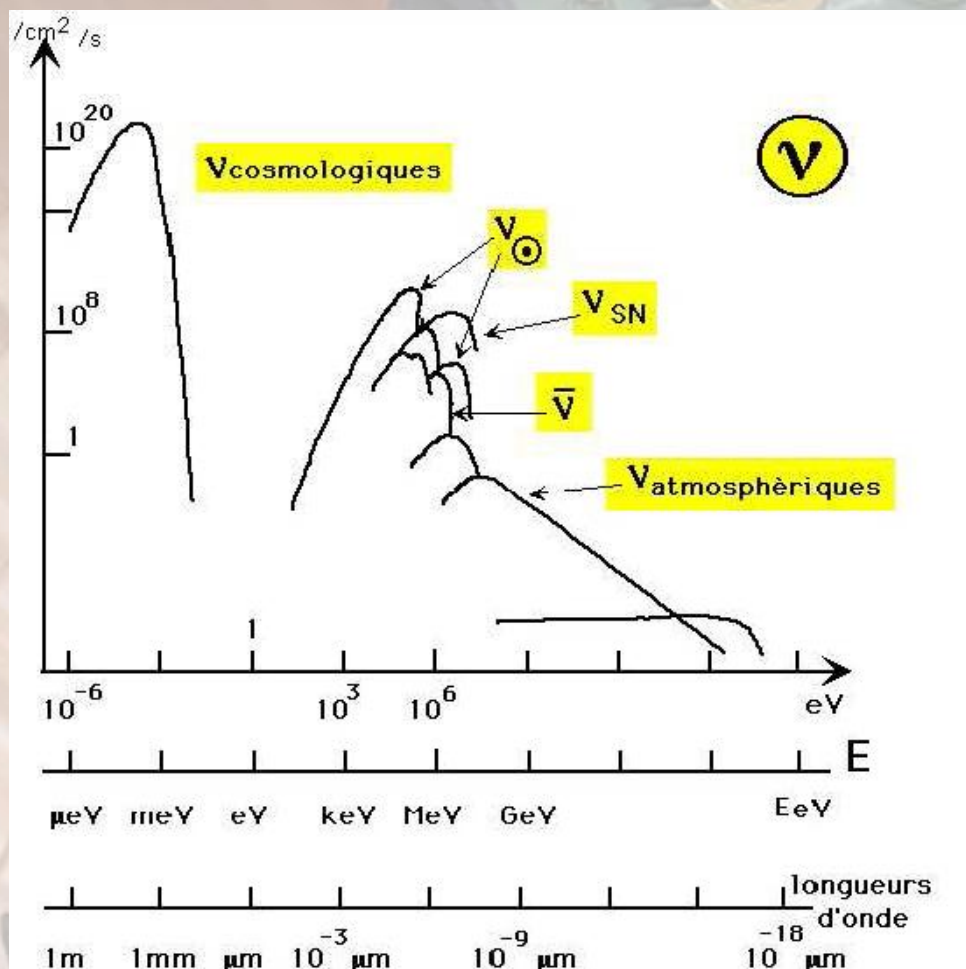
Ponieważ widmo elektronów powstających w rozpadzie beta ma rozkład ciągły więc musi istnieć cząstka unosząca pozostałą energię

"Zrobiłem straszną rzecz. Zapostulowałem istnienie cząstek, które nie mogą być odkryte..." - W. Pauli

<http://www.fuw.edu.pl/~neutrina/>

Źródła neutrin

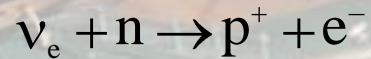
- sztuczne – $5 \times 10^{20} \text{ s}^{-1}$
- Słońce – 10^{38} s^{-1}
- Ziemia – pierwiastki promieniotwórcze
- Promieniowanie kosmiczne – neutrina atmosferyczne
- Wielki Wybuch – małe energie ale bardzo liczne
- Supernowe, łączenie gwiazd neutronowych
- My

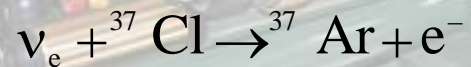
Neutrino – metody detekcji

Metoda radiochemiczna

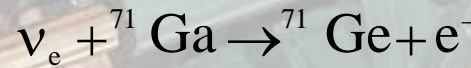
Odwrotna przemiana β :

Przykłady wykorzystania:

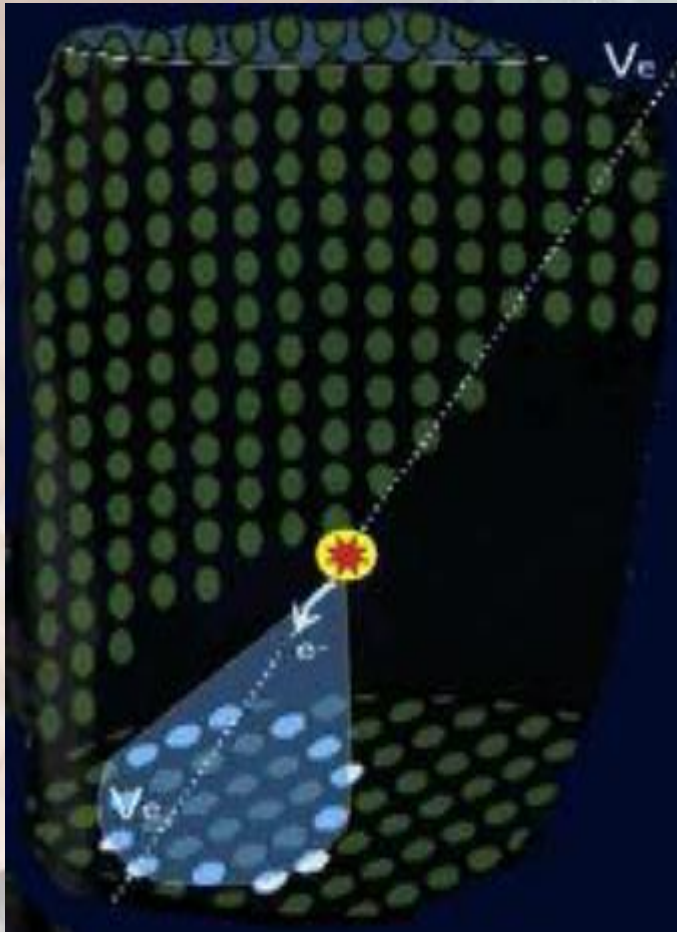
minimalna energia: 0.81 MeV

minimalna energia: 0.23 MeV

W wyniku otrzymujemy liczbę reagujących cząstek. Brak informacji o energii, czasie zjawiska i kierunku.

Neutrino – metody detekcji

Detekcja promieniowania Czerenkowa.

Wysyłane jest przez cząstkę, która w danym ośrodku porusza się szybciej niż światło

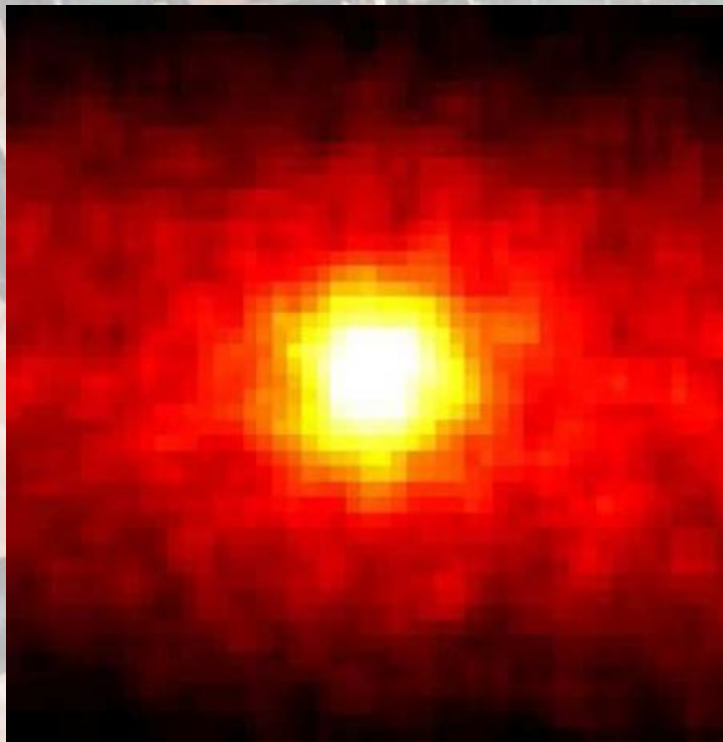

Neutrina – obserwacje

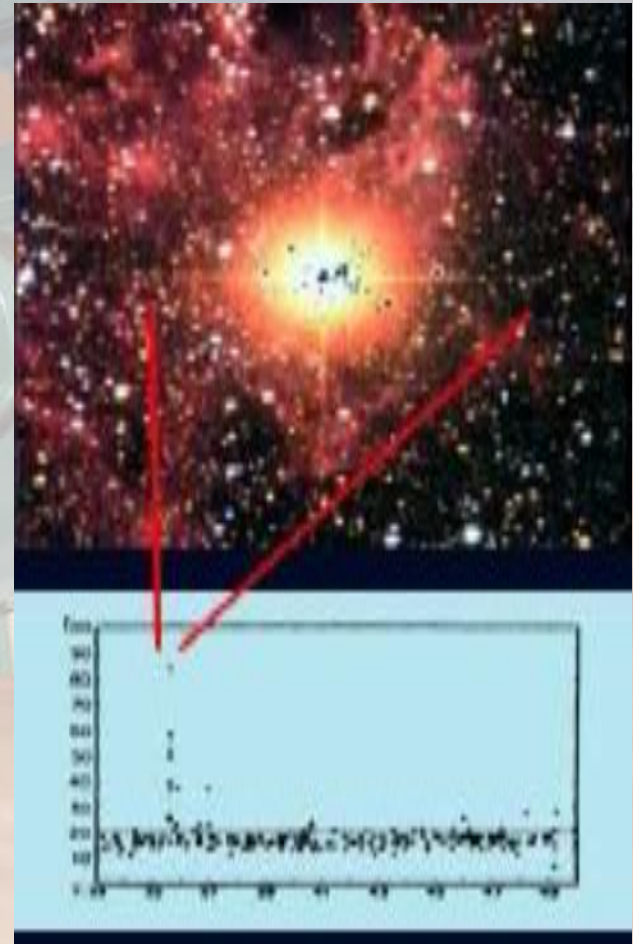
Podziemne – Fermilab, SNO, FREJUS, HELLAZ, NOE, BOREXINO, DAMA, GALLEX, ICARUS, LVD, MACRO, Homestake, IMB, SAGE, SOUDAN-2, SuperKamiokande

Podwodne – NESTOR, BAIKAL, DUMAND

Podlodowe – AMANDA, RAND

Słońce

SN 1987A

Wielkie pęki

hadrons muons electrs neutrs

$0.00 \cdot 10^{-6}$ sec

Gamma 10^{15} eV hadrons muons electrs neutrs

22984 m

$0.00 \cdot 10^{-6}$ sec

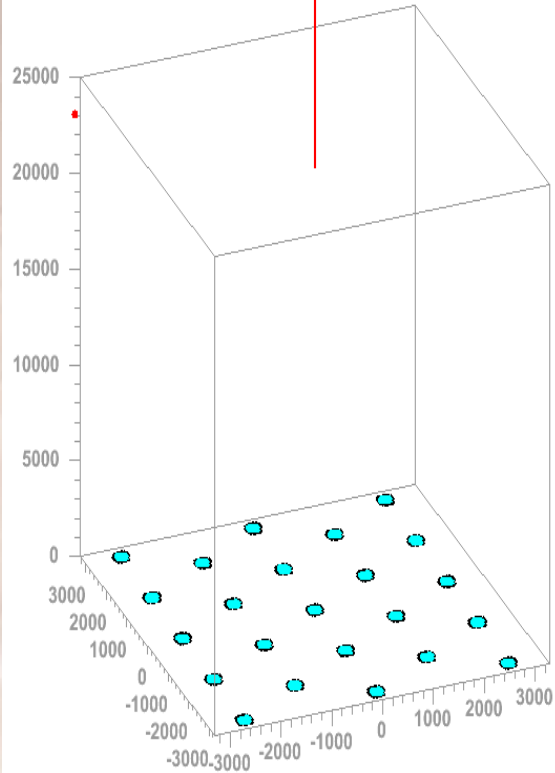
Iron 10^{15} eV hadrons muons electrs neutrs

20919 m

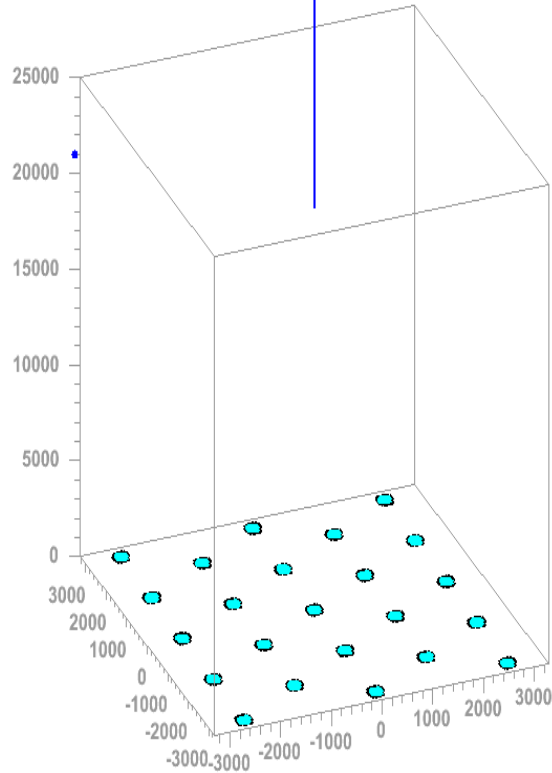
$0.00 \cdot 10^{-6}$ sec

Proton 10^{15} eV

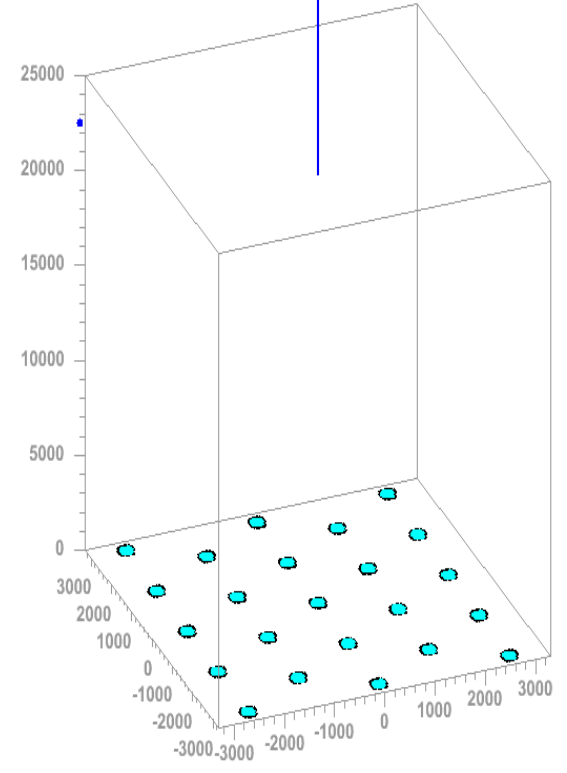
$h^{1st} = 22489$ m

J.Oehlschlaeger,R.Engel,FZKarlruhe

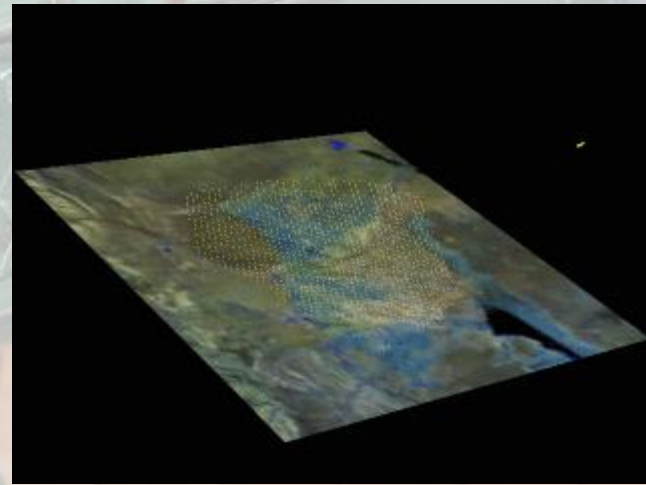
J.Oehlschlaeger,R.Engel,FZKarlruhe

J.Oehlschlaeger,R.Engel,FZKarlruhe

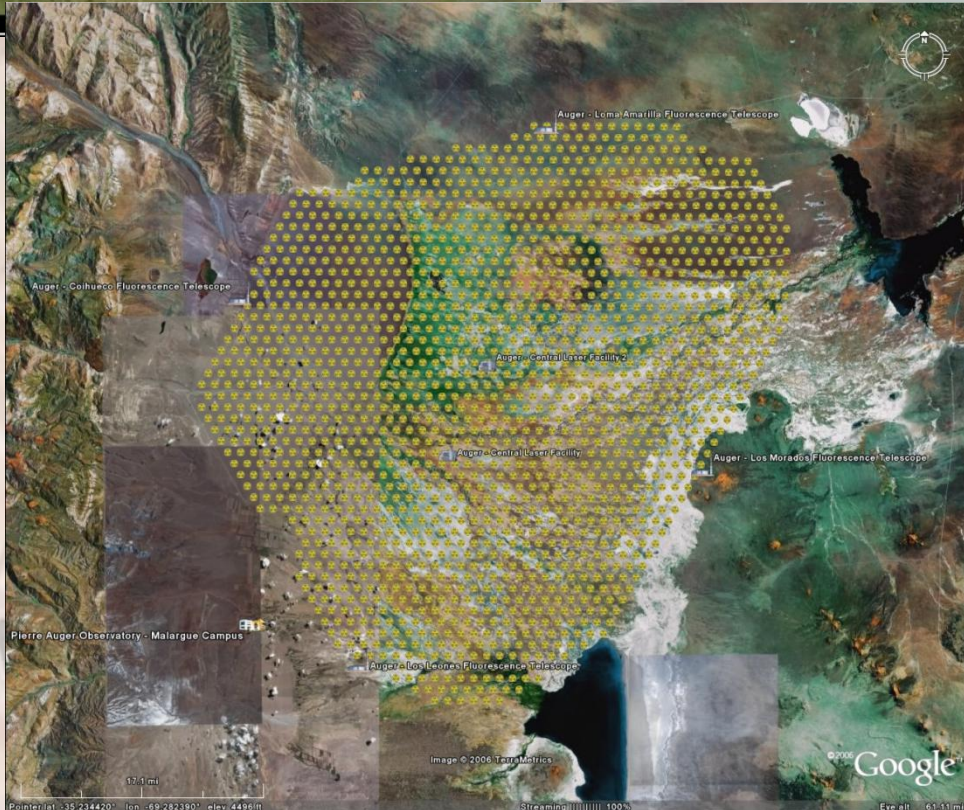

Pierre Auger Observatory

www.auger.org

Pierre Auger Observatory

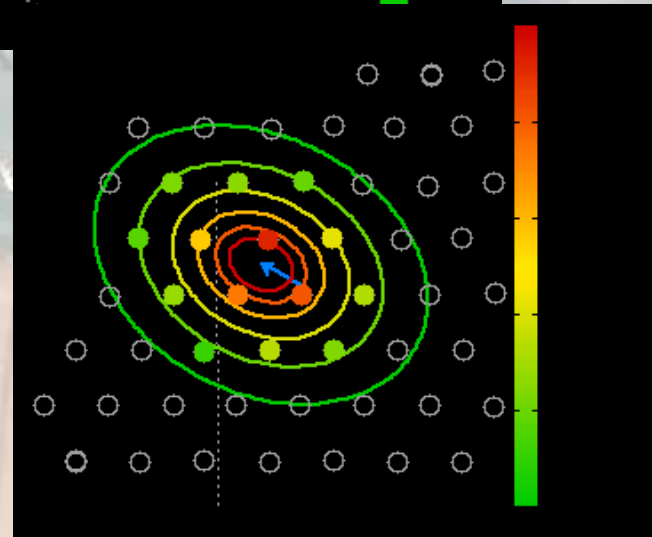
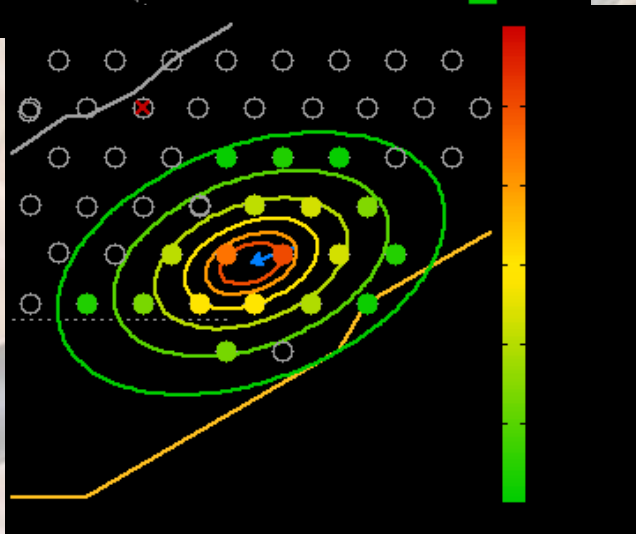
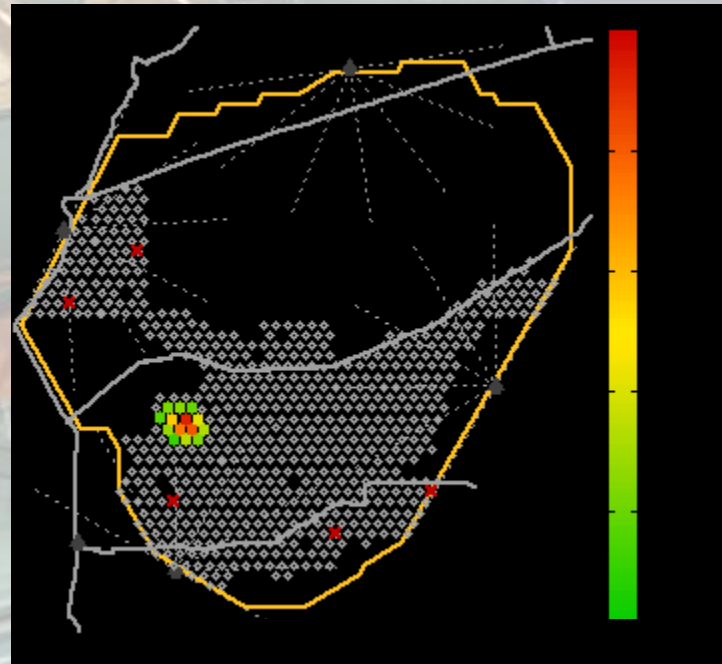
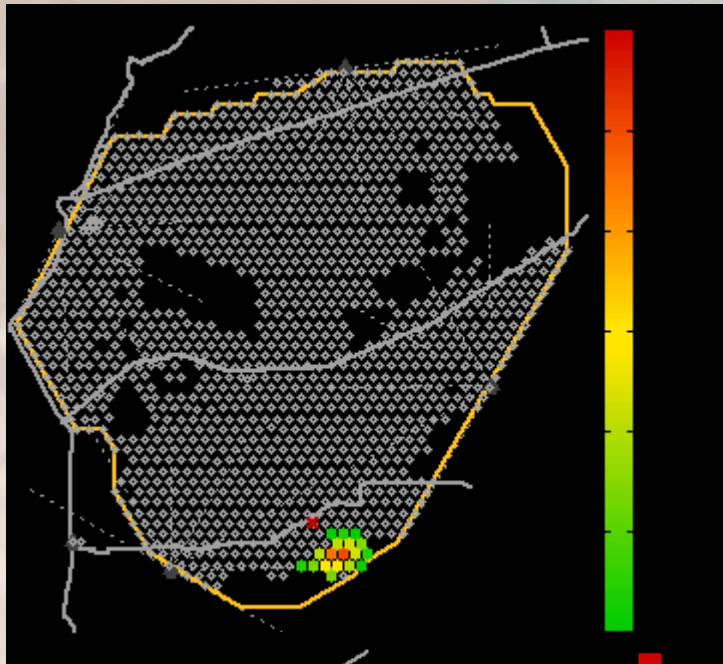
Pierre Auger Observatory składa się z 1600 zbiorników z wodą (12 000 litrów) rozmieszczonych co 1.5 kilometra

Cząstki z wielkich pęków wpadające do zbiornika poruszają się z prędkością większą niż prędkość światła w wodzie.

Emitowane wtedy promieniowanie Czerenkowa jest rejestrowane przez fotonowielacze

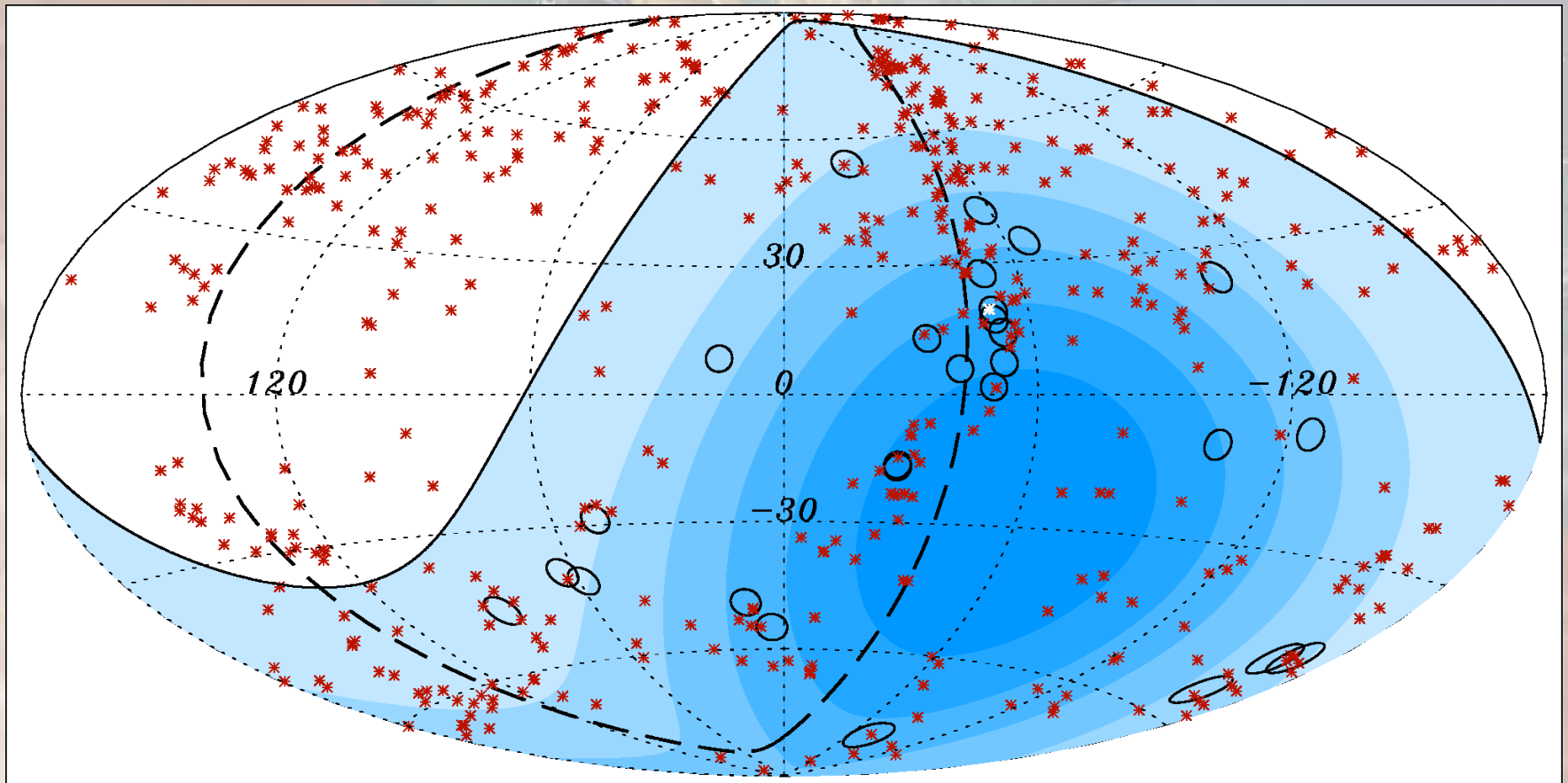
Pierre Auger Observatory

Oct 30 11:14:14 2007 (41 EeV)

Mar 5 15:54:48 2005 (37 EeV)

Mapa najwyższych energii

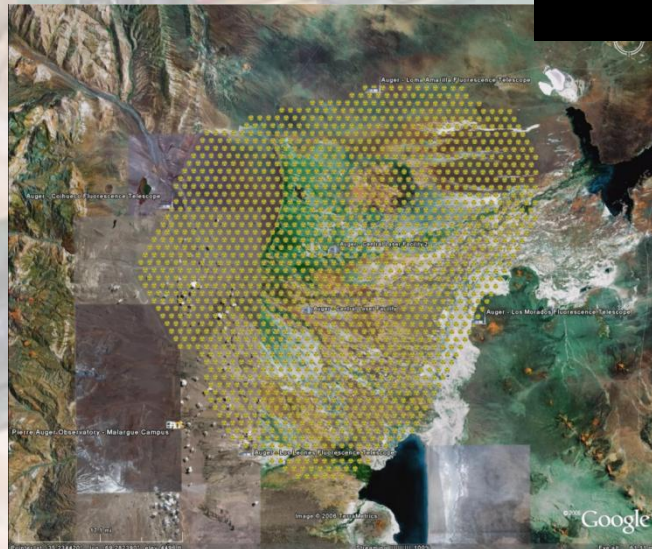
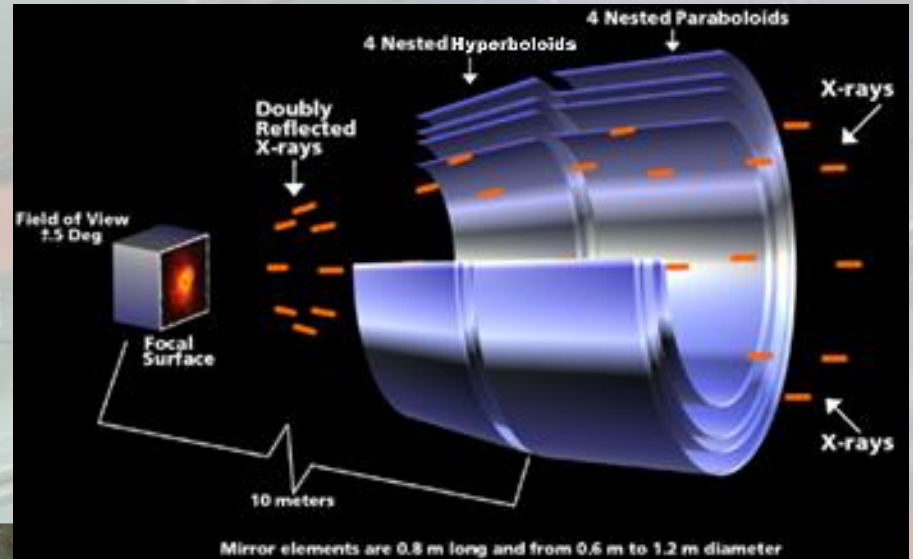
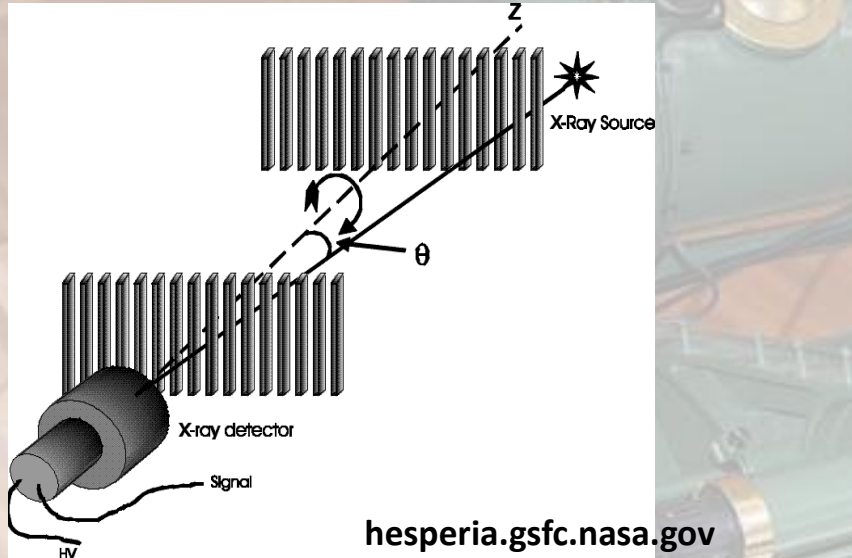
Czerwone gwiazdki – położenia AGN do odległości 75 Mps

Odcienie Błękitu – pole widzenia dla obserwatorium

Biała gwiazdka – Centaur A

Kontury – kierunki dla 27 najbardziej energetycznych zdarzeń (powyżej 57×10^{18} eV)

Co dalej?

Lepsze układy optyczne
Większa czułość
Lepsza rozdzielczość czasowa i przestrzenna
Fale grawitacyjne